

קדושת בתי מקדש מעט

בהכוונת הגאון רבי מנחם מנדל לובין שליט"א
רב בית הכנסת לדרמן ושכונת רמת אהרן ב"ב

גליון זה נועד לחזק את שמירת קדושת בית הכנסת ותפילותיו. המעיין בו בשעת התפילה הרי זה רח"ל כמעיד עדות שקר

"הנה שם אם ידבר דבורים... יש בהם משום גזל דגוזל בזה סטרא דקדושה"

רמז רב יהודה באומרו כשות, זה דבור של משא ומתן ומלאכה וכיוצא, וחזיו הדבור של הנהגה ודרך ארץ, אין בו משום גזל, דאע"ג דעניינים אלו אינם של קדושה, עם כל זה מותר בהם, ואין נקרא גוזל לסטרא דקדושה בדברו בס.

מיהו באתרא דקפדי יש בהם משום גזל, נראה אתרא דקפדי הוא בית המדרש, דקפדי לדבר דבור חצוני מפני ביטול בית המדרש, כדאמרינן בגמרא דאין אומרים אסותא בבית המדרש, משום ביטול מת המדרש, ואפילו בברכות של הנר כל אחד ואחד מברך לעצמו מפני מטול בהמ"ד, נמצא בביהמ"ד הוא אתרא דקפדי אדיבור, הנה שם אם ידבר דבורים הנזכרים של משא ומתן ומלאכה, או של הנהגה ודרך ארץ, יש בהם משום גזל דגוזל בזה סטרא דקדושה. וע"ש שממשיך לבאר את סיום הגמ' דאמר רבינא מתא מחסייא אתרא דקפדי הוא, כלפי תלמיד חכם.

דברי חיזוק בעניין שמירת קדושת ביהמ"ד מה'בן יהוידע' בסיומא דמסכת בבא קמא (אשר זכו כלל ישראל לסיים לאחרונה)

אמר ר' יהודה כשות והזיו אין בהם משום גזל. נ"ל בס"ד, רמז לפי דרכו על הדיבור, אשר ברא השי"ת כח הדיבור, לצורך תורה ותפילה, וכל דבר השייך לעבודתו יתברך, ולכן המדבר דברים בטלים הרי זה גוזל לסטרא דקדושה, שכן הדיבור נתנו הקב"ה באדם לצורך סטרא דקדושה.

אמנם ידוע שיש בדבור מיני דבור, דאע"פ שאינם בקדושה, עם כל זה האדם מותר בהם והוא דבור שידבר האדם בצרכי גופו, הן במלאכה, הן במשא ומתן, הן כמה דשייך לבריאותו, ועוד יש מין דבור שאינו בדברי תורה ותפילה ועניין קדושה, כי אם בהנהגה ודרך ארץ, וגם זה מותר בו, ועל שני מיני דבורים אלו

"וכי אם היה נייר מוטל על רצפת הסלון שלנו, לא היינו מתאמצים להרימו ולהניחו בפח האשפה?!"

הכל טוב ויפה. אבל כשיהודי מגיע באותם נעליים ובאותה מידה של טינוף ולכלוך לבית הכנסת, לא מיד הוא יעמוד בחוץ ויקנה את מגפיו הלך-וקנה, אלא ייכנס עם כל הבוץ, ובתוך זמן קצר מאז החל הגשם לירד, נראה את רצפת בית הכנסת טובעת במעטפת של מים ובוץ.

ואיפה כבודו של בית אלוקינו? הלא כשם שהננו מקפידים שלא להיכנס בצורה כזו לביתנו, ועל אחת כמה וכמה שלא היה עולה בדעתנו לטנף את ארמנו של מלך בשר ודם, וכאשר מזדמן לכל אחד מאתנו להיכנס ללשכה מפוארת של אישיות פלונית, אנו מנקים את נעלינו ובגדינו פעם אחר פעם, כדי שחלילה לא יאשימו אותנו בטינוף הרצפה ונעורר בכך את זעמו של היושב שם! - ואם כן כיצד אנו מעיזים להכנס כך בשעריו של בית הכנסת ובית המדרש?

מפרטי ההלכות בשו"ע או"ח סימן קנ"א אפשר ללמוד כיצד צריך להכנס לבית הכנסת, באיזו קדושה ובאיזה מורא. כמו זו למשל בסעיף ח', שם כותב המחבר "וראוי שלא יהא עליו ולא על בגדיו שום לכלוך". הלוואי והיו לנו עיניים לראות, ולב להרגיש, את גודל קדושת בית הכנסת, ואז היינו נכנסים בשעריו בחרדת קודש.

גב. באותו ענין, כדאי לצטט כאן מכתב שקיבלנו מאחת הנשים, הכותבת בנושא הנ"ל של שמירת כבוד בית הכנסת. וזו לשון המכתב:

חשבתי הרבה מאוד פעמים על נושא כבוד בית כנסת בעיני אנשים, נשים וילדים. האם הצעירים מרגישים שזה בית מקדש מעט שלנו? האם צעירים מרגישים רצון לסדר סידורים, ספרים וספסלים?

הבתי כנסת בחו"ל וגם השטיבלאך מאוד מאוד מסודרים. נקיים. 'אין קידושים' ולא אוכלים שם. יש חדר קידושים מיוחד. אני מבינה שבארץ הכל קטן, ומצומצם ואין מספיק מקום.

דבר אחד מפריע לי במיוחד, והדבר קורה בהרבה מקומות וכוונתי למצב שבו נראית העזרת נשים ביום שמחת חתן בר- מצווה או חתונה, כאשר נשות המשפחה מרגישות צורך לבוא לבית הכנסת לאחל מזל טוב. וכאילו שזו מצוות עשה, אז באים עם הטף, עם עגלות ותינוקות, וילדים קטנים עם פעקלאן-מתקנים, שנופל ונשפך... והרעש וההמולה גדולים מפריע מאוד לי מאוד. מפריע למתפללות ובכלל. מדוע המקום הופך להיות שוק? איפה כבוד לבית הכנסת? איך הילדים ילמדו לתת כבוד למקום? איני באה לקטרג חלילה, או להוציא דיבה. אבל לדעתי זה נושא מאוד חשוב, שצריך תיקון.

ביורי הלכה

כגון למנות מעות לאורם, ונחלקו אם תשמיש של קדושה מותר ועיין שם שעיקר השיטה שאפילו תשמיש של מצוה כתלמוד תורה אסור באופן קבוע, עיי"ש, ומעתה יש לדון גבי תאורת בית הכנסת אם מותר להשתמש בו שימושי חול.

הש"ע בס' קנ"ד סי"ג כתב: נר של ביהכ"נ מותר לקרוא לאורו. ובסעיף י"ד: אין מדליקין נר של הדיוט מנר ביהכ"נ וכו'. ובב"י הביא מחלוקת אם מותר לקרוא

דברי חיזוק בענין שמירת נקיון בית הכנסת מבטאון 'קול ברמה' גליון אדר ב':

האם בסלון-הבית היינו משליכים שיי-גידות?

כמה יהודים יטריחו את עצמם להתכופף אל הקרקע ולהרים או את יתר טישור את הכלכלים המכערים את בית אלקינו?

אין צורך להסביר מדוע השבת הספרים למקומם, ושמירה על כבודם, מהווה גם שמירה על כבוד בית המדרש. שכן הם-הם הדברים. ובנקודה זו יש לנו הרבה-הרבה מה להתחזק... שכן במקרים רבים אי אפשר להאמין שאנחנו מצויים בבית מדרש בו לומדים תלמידי חכמים מופלגים.

הלכלוכים הנראים בכל פינה ואי-השמירה על הסדר והנקיון, מצביעים על כך שלא עמדנו דיין על חשיבותו של בית מקדש המעט, ועל ערכו היקר, הרם והנישא. כי אם היינו מבינים זאת, בוודאי לא היינו משליכים לכלוך ושיירי-ניירות על רצפת בית הכנסת, בדיוק כפי שאנחנו לא עושים זאת בסלון-ביתנו. ואם בכל אופן מזדמן להתקל בתופעות הלא-חיוביות, והמעוררות שאט-נפש, אות ברור הוא שהמושג 'בית כנסת' אינו עומד אצלנו בראש סדר העדיפויות. והראית, כמה יהודים יטריחו את עצמם להתכופף אל הקרקע ולהרים את הנייר, את ה'טישור' או את יתר הלכלוכים המכערים את בית אלקינו? וכי אם היה נייר זה מוטל על רצפת הסלון שלנו, לא היינו מתאמצים להרימו ולהניחו בפח האשפה?!

הרי לא היה זה עבורנו כלל בגדר מאמץ, כי הימצאותו של הנייר בסלון מקלקלת לנו את פני הבית ומכערת את הנוף המצוהצח. אבל כשמדובר בבית כנסת, כאן כבר מתחילים התירוצים להשפיע עלינו כדי שלא נתאמץ להעניק למקום את כבודו המגיע לו.

הרי עוד מעט יגיע המנקה שמתפקידו להרים את כל הניירות, ומדוע שאני אעשה זאת במקומו? הרי לשם כך הוא מקבל משכורת! וכיוצא באלה, תירוצים מתירוצים שונים, שאין בינם ובין החובה האמיתית המוטלת על האדם, ולא כלום.

איפה כבודו של בית אלקינו?

הבה נהרהר קמעה; בתקופת החורף יוצרים הגשמים בוץ בחוצותינו, וכשאדם נכנס לביתו, הוא משתדל לנקות את נעליו ומגפיו מהבוץ שהצטבר עליהם בלכתו ברחוב. הלא לא יעלה על דעתו של אף אדם מן הישוב להיכנס בנעליים שכאלה אל תוך הבית ולטנף את החדרים הנקיים בבוץ וברגבי עפר.

השתמשות בתאורת בית הכנסת לצורך קריאת דברי חולין

הנה יש לדון גבי תאורת בית הכנסת, אם מותר להשתמש בה תשמישי חולין וכגון כשיש הפסקת חשמל ברחוב ותאורת ביהכ"נ מפיצה אור החוצה, וכן נמי אם מותר בביהכ"נ לקרוא דברי חולין (באופן המותר) לאור התאורה. והנה גבי שימוש באור מצוה, מבואר בס' תרע"ג ס"א דנר חנוכה אסור להשתמש לאורו תשמישי חולין

לאורו רק דברי מצוה או אפילו דברי חולין, ולמד דלהר' ירוחם מותר לקרוא אפילו צרכי חולין, דכתב 'נר ביהכ"נ מותר לקרות לאורו בין בתלמוד בין בכל צרכיו דהא לנהורא קמכין להרבות מאור ביהכ"נ כמה דקרי טפי איכא מצוה דמקבל שכר'.

ובמג"א תמה דאדברא יש ללמוד מדבריו לאסור לדברי חולין, דכתב דלנהורא קמכין להרבות מאור ביהכ"נ וכמה דקרי טפי איכא מצוה דמקבל שכר דאלמא כל היתרו משום שיש בזה צורך מצוה והתקיים מקבל שכר טפי בעבור זה. וכן נקט המשנ"ב שם בס"ק נ"ב דנר של בית הכנסת מותר לקרוא לאורו דוקא דברי תורה ולא בקריאת דברי חולין. וכן דימה המג"א להא דמבואר בסעי' י"ד דאין מדליקים נר של הדיט מנר של בית הכנסת, אלמא דאסור להשתמש שימוש של חולין מנר של ביהכ"נ, ומה"ש נמי אסור לקרוא לאורו דברי חולין, ובמשנ"ב סק"ג כתב דהוא משום דיש בהנר קדושת בית הכנסת, ואין משתמש שימוש הדיט בדבר הקדוש.

ובמור קציעה שם, האריך לתמוה על המג"א ודן דבמה יאסר לקרוא דברי חולין, דאף את"ל דיש בנר קדושת ביהכ"נ, מיהו קול ומראה וריח אין בו משום מעילה, ומה דאיתא בגמ' פסחים כו. דמ"מ יש בו איסור מדרבנן, כל זה באופן שהוא משתמש בו לצורך חול, אבל אם הנר עומד במקומו לתשמיש הקדושה אין איסור להשתמש לאורו וכדמוכח בסוכה נג. דבוררת אשה חיטין לאור בית השואבה (ויל"ע לדבריו מתו' בפסחים שנסאר בקושיא אמאי אשה בוררת לאורו, ובתו' בסוכה כתב דיש לומר דהכוונה דיכולה לברור לאורו, אבל למעשה אסור משום איסור דרבנן עיי"ש), ומכ"ש בנר של ביהכ"נ שאין בו קדושה רק הוקצה למצותו ואינו אלא תשמיש מצוה פשיטא כשהוא עומד במקומו להאיר בביהכ"נ אין בכך כלום אם נהנין לאורו בדבר הרשות, ומסיק דלקרוא בבית הכנסת דברי חולין פשיטא שאסור ככל צורכי חולין שאסורים לעשות בבית הכנסת, וכל ההיתר היינו באור ביהכ"נ שמפיץ אור לבחון לביהכ"נ שמותר.

מיהו במשנ"ב שם סק"ג גבי אין מדליקין נר הדיט מנר בית הכנסת כתב דהוא משום שיש קדושת ביהכ"נ עליהם, ודלא כהמור וקציעה דנקט דאין בו קדושה וכל איסורו משום הוקצה למצותו, וצריך לומר למשנ"ב דאף דקול ומראה וריח אין בו משום מעילה, מיהו אסור מדרבנן, דיסוד דברי הגמ' דקול מראה וריח יש בו איסור דרבנן, היינו דרבנן החשיבו דבר זה לתשמיש, ויש להוכיח כן בדש"ע יור"ד קמ"ב סעי' ט"ו, אסור לשמוע כל שיר של עבודת כוכבים או להסתכל בנוי עבודת

קוראים כותבים

לכבוד הגליון החשוב עד מאוד העוסק בבינו של עולם - בית מקדש מעט והשראת השכינה בעולם, דאם בעוון קלות ראש בית כנסת נהפך לבית ע"ז (משנ"ב סי' קנ"א סק"א) הרי שבמינו וחורבנו ח"ו תלוי בנו.

א. הנה כאר"א חפץ שתפילתו תהיה "עבודה שבלב" תמה, ובאמת דהשר"ע הכין לנו הדרך לכן, דפי' בסי' צ"ד וכפי שביאר המשנ"ב שם (סק"ג) דהמתפלל צריך שיחשוב בלבו ורעינו כאילו הוא עומד במקדש אשר בירושלים במקום קה"ק, עיי"ש. והרי כשחש בזה ודאי מתפלל בכל לב ונפש, וכדכתב רש"י בברכות [ה:]: הנפש זו תפילה כמ"ש ואשפוך את נפשי לפני ה'. ורק השאלה איך יגיע לתחושה זו באמת ובכל יום תמיד?

ויל"ע דע"י שיחוש בכל עת כניסתו לבית הכנסת שנכנס ל"בית מקדש - מעט" ודאי יועיל לו לזה, והיינו ע"י שבעת שלוש בגד העליון קודם התפילה ידמה בדעתו שהוא כהן הלוש בגדי העבודה שלו, וכן כשנוטל ידיו קודם התפילה (שר"ע סי' צ"ב, עיי"ש) ידמה בדעתו כי הוא כהן הנוטל ידיו בכיור קודם הכניסה לעבודה במקדש

בני הן העשר חזר מהת"ת באמצע היום בגלל חום גבוה וכאבים חזקים בעצם של הרגל, רופא המטפח שדק אותה אמר שהוא שולח אותנו למיון ילדים בבית החולים שערי צדק, כי זה נראה לו זיהום או דלקת כתוצאה מחיידק מסוכן שאוכל ר"ל את העצם, כשהגענו למיון שלחו אותנו מיד למיפוי עצמות, סי טי וכו', ולאחר שהגיעו התוצאות, הודיעו לנו שזה החיידק המסוכן ה"ל וצריך להתחיל באופן מידי בטיפול אנטיביוטי מסיבי דרך הווריד שימשך כשמונה שבועות, והטיפול כרוך באשפוז ממושך מאוד. וכן שנחלל טוב שלילד לא יהיה פגיעה בעצם שגורם לצליעה ולנכות לכל החיים ח"ו.

בלילה הראשון נשארתי אני להשגיח על בני ולאחר שנרדם בשעה 2:00 לפנות בוקר לערך, עליתי לקומה 8 בבית חולים, שם הבית מדרש ואמרתי תהילים וכו'. ביציאתי ראיתי מודעה, ובו כתוב **שהמתפלל במניין בקביעות והעונה אמן והא שמה רבא בכוונה, וכן הנוהר שלא לדבר בשעת התפילה וקריאת התורה, זוכה שהגזירות נעצרות, ושקורעין גזר דינו וזוכה לבנים חיים וקיימים, וכן יציל הוא וכל יוצאי חלציו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה וכו'.**

אני, שידעתי לצערי הרב, את מצבי הרוחני בכל מה שקשור לתפילות במניין ולנושא של מורא מקדש. ובפרט בכך שהייתי מדבר בשעת התפילה וקריאת התורה, נשברתי לרסיסים, נישגתי לארון הקודש שהיה נעול, הזזתי את הפרוכת ופרצתי בכני נוראי, דבר שלא קרה לי מעולם, פשוט בכיתי ובכיתי... הדמעות זלגו ללא הרף, זה בני ללא שליטה, בכי משתחרר את הנשמה לחלוטין, כמובן כשבכיתי גם התחרטתי ועשיתי תשובה מכל הלב על העבר, שזה כולל תשובה על חילול ה', ביזוי ה', פורש מהציבור, כפיות טובה להקב"ה על כל החסדים והרחמים שהשפיע עלי, ועשה איתי ועם כל בני ביתי עד עכשיו, וגם קיבלתי על עצמי בקבלה גמורה, שבל"ג אין יותר חברים ודיבורים בשעת התפילה וקריאת התורה, אין יותר תפילות בלי מנינים, אין יותר לאחר התפילה להפסיד בלי סוף אמן ויהא שמה רבא, אין יותר לקרוא עלונים בשעת התפילה וחזרת הש"ץ, אין יותר להסתובב בחוץ בשעת התפילה, אין יותר להתעסק עם הפלאפון בשעת התפילה.

זה אולי נשמע הרבה דברים ונראה קשה מדי, אבל זה רק החלטה בראש, וזה קל מאוד, בפרט כשרואים את התוצאות. בקיצור, כל דבר שאני לא יעזי לעשות כשאני

כוכבים כיון שנהנה בראייה, ובבה"ג ציין דמקורו מהאי דינא דקול ומראה וריח יש בהם איסור דרבנן, ובפר"ח סי' תסז סק"ט מבואר דה"ה גבי כל איסורי הנאה, דכתב גבי חמץ שעבר עליו הפסח שאסור בהנאה, אסור אפילו בהנאת ראייה דקול ומראה וריח נהי' אין בהם מעילה מיהו יש בהם איסור דרבנן, עיי"ש, ומבואר דיסוד הדין דאסור רבנן יסודו להחשיב 'קול ראייה וריח' כהשתמשות בדבר, וממילא אסור בכל מקום שאסור להשתמש בדבר, בין באיסורי הנאה ובין באיסורי קדושה.

ומינה יש ללמוד דאף להמג"א והמשנ"ב דיש איסור השתמשות בנר ביהכ"נ, ומשום שקול מראה וריח מדרבנן חשיב 'השתמשות', מיהו כל האיסור הוא 'השתמשות' אבל אילו יהנה מהאור באופן שלא חשיב 'השתמשות' לכאורה פשיטא שמותר, ומה"ש יש ללמוד דמצינו גבי נר חנוכה (סי' תרעג) דאסור להשתמש לאורו, הביא המשנ"ב (סק"א) דכל שאינו משתמש כלום רשאי לישב בביתו בשעה שגור חנוכה דולק, ובשעה"צ הוסיף דכן נמי מותר לילך בחושך לאורו דלא מחוייב להעצים עיניו דלא מקרי תשמיש. ולפ"ז גם באור ביהכ"נ דכל האיסור הוא 'השתמשות' ונתחדש דאף קול מראה וריח חשיב השתמשות, מיהו כל שיש הפסקת חשמל ברחוב ואור הבית כנסת בלבד מפץ אור בזה מותר דלא חשיב 'השתמשות', ומותר.

מיהו יל"ע גבי עיון בדברי חולין לאור תאורת ביהכ"נ דחשיב השתמשות בנר (כדאיתא בנר חנוכה) דלכאורה לפי המג"א והמשנ"ב יש לאסור, ואולם עיין במשנ"ב (סק"ג) דכתב דבכל שמתחילה נידב באופן שידוע שישתמשו בהם לשאר דברים לב ב"ד מתנה עליהם שיוכלו להשתמש בהם, וע"כ פשוט שכהיום בבתי המדרש שיושבים ולומדים ועמא דבר לעשות שימושים אלו אמרינן לב ב"ד מתנה עליהם ומותר, וביותר אף שכך נדבו מתחילה שיעשו בהם כל שימושים שדרך לעשות בביהמ"ד. ואולם במשנ"ב הוסיף דהמתנבים נרות שעומדים על המנורה של ביהכ"נ בזה אסור לקרוא לאורם דברי חול עיי"ש, ולפ"ז הנרות שמדליקים ליל החזן שאלו ודאי לא ניתנו לאורה אלא לצורך מצוה בלבד לכאורה אסור לקרוא לאורם דברי חולין, ויש לעיין אף בזמן הפסקת חשמל אם מותר ללמוד לאורם, דבאלו ודאי סברת התורם והמדליק רק לתפילה ולכבוד ביהכ"נ ועיין.

[הדברים נכתבו ע"י הגר"ר אביעד אברהם קורצטג שליט"א, ר"מ ישיבת הרב מן החר]

ומר"ר הגרמ"מ לובין שליט"א השיב: לענין ללמוד לאור הנרות שמדליקים ליד החזן, ודאי מותר דבזה רק מעלה את דרגתם.

קוראים כותבים

(משנ"ב שם סק"א), ועי"ז ודאי יתהפך אצלו בית כנסת מדיבורים בטלים משום "מורא מקדש" (שר"ע ומשנ"ב סי' קנ"א), ועי"ז ודאי יתהפך אצלו בית כנסת ובית מדרש ל"בית מקדש מעט" ממש, ובעת פוסע ג' פסיעות קודם שמר"ע יוכל להרגיש שנכנס כעת לקה"ק!

ב. יש לתמוה דמדוע נזהרו ועוררו ביותר מדיבור בעת התפילה, ולא על האיסור דדיבור בבית כנסת אף שלא בעת התפילה דאסורה כמבואר בש"ע יוש סי' קנ"א, ואולי אפשר לבאר דהדרך להגיע לזהירות משיחה בטילה בביהכ"נ היא ע"י שלהכ"פ בעת התפילה יזהר בכך וממילא תבוא אליו היראה, עד שבמשך הזמן יקל עליו להזהר בכל דיבור בבית כנסת.

ועל דרך זה ראיתי בספר "גדלות האדם" על ר"י אור אלחנן מרן הגאון ר' מ. חדש זצוק"ל (עמוד 202) על "קבלה" מאביו מרן המשגיח הגה"צ ר' מאיר חדש זצוק"ל, שלא לדבר בבית כנסת ובית מדרש "בחבורה", והיינו בקבוצה של ג', דל"ז שיזהר בזה יקל עליו להזהר לגמרי. ואיש את רעהו יעזור ולאחיו יאמר חזק י.ק. ב"ב

סיפור השבוע

נכנס להאדמ"ר שלי עם קוויטל אותם דברים אני גם לא יעשה בשעת התפילה, לדוגמא, תאר לעצמך בתוך החדר הפנימי בו האדמ"ר שלך מקבל אותך עם קוויטל, ותוך כדי שיחתך עם האדמ"ר אתה קורא ומעיין בעלון תורני שנמצא על שולחנו של האדמ"ר, או שאתה בודק מי מתקשר אליך, או סתם אתה מתעסק עם הפלאפון, או שהחלטת שעכשיו אתה מדבר עם חבר, איך זה נראה לך? היש חוצפה ועזות מצח גדולה מזה! חשבת איך הגבאים או החסידים היו מגיבים לאחר מכן. זה הן שנתנה אותי באותם דקות גורליות, מול ארון הקודש, בו קיבלתי על עצמי לשנות את דרכי בכל הנוגע לתפילות, ולהתחיל להתנהג בתפילות, לפחות כמו מתי שאני נמצא בחדרו של האדמ"ר, הרי כתוב מורא רבך כמורא שמים, וכאן זה ההיפך, ועם הקבלה החזקה הזאת הלכתי לשון בהרגשה טובה ומרוממת.

למחרת בצהריים, עשו לבני בדיקות דם שיגרתיים לראות אם התרופות התחילו להשפיע במשהו, וכשהגיעו התוצאות ראיתי שהרופא מזעיק עוד רופא, והרופא הנוסף לאחר עיון בתוצאות מוזמן את מנהל מחלקת ילדים, והמנהל הזמין פרופסור, ובהנחייתו מאד ושאלתי מה קרה, הרופא קרא לי בצד והסביר לי שהתוצאות מראות שאין חיידק זה לא מסתדר להם, בשום פנים ואופן. כי בכל הבדיקות הקודמות רואים בבירור חיידק. וזוהי נס לא ראה מעולם, כשהוא כבר 30 שנה רופא, וגם בספרות הרפואית אין לזה כנראה תקדים, וכרגע עשיתי החליטו שהיית שוים ערב שבת, הם שולחים אותנו הביתה עד מוצאי שבת, ושהילד יקח ליתר בטחון אנטיביוטיקה דרך הפה בשבת, ושנחזור במוצאי שבת והם יחליטו מה לעשות. חזרנו הביתה הילד הרגיש טוב ב"ה, ואפילו הלך לתפילות, ובמוצאי שבת חזרנו לבית חולים ועשו שוב מיפוי עצמות וכו' והתוצאות הראו בבירור שהחיידק נעלם כלא-היה וגם שאין שום נזק לעצם ב"ה. ושיחררו אותנו הביתה בלי כדורים וכלי תרופות. כשהרופאים ההמומים שואלים אותנו איזה סגולה עשיתם שזכינו לכוז נס. לסיכום, הילד ב"ה בריא ושלם, ואני נהייתי מקדש השם.

ג. הבטחתי לפרסם את הנס, בכדי לחזק אנשים נוספים הזקוקים לישועות, ומנסים כל מיני פטנטים, וקיצורי דרך, להיושע נסו לקבל על עצמכם לכבד את הקב"ה ובודאי שלא לבזותו, ויתקיים בכם הפסוק כי מכבדי אכבד ובחרת בחיים. א.ב.ח. ירושלים. (שתקתי ונושעת)